

Zionisme og nazisme: Bogstaveligt talt to sider af samme mønt

I september 1934 lancerede Joseph Goebbels' propagandavis *Der Angriff* (*Angrebet*) en særlig feature: en 12-delt rejsebeskrivelse af SS-officeren Leopold von Mildenstein, der beskrev hans besøg i Palæstina sammen med den zionistiske embedsmand Kurt Tuchler. For at promovere serien lod Goebbels præge en mindebronzemedalje i Nürnberg: Den ene side bar en Davidsstjerne med inskriptionen "*Ein Nazi fährt nach Palästina*" ("En nazist rejser til Palæstina"), den anden side et hagekors med sætningen "*Und erzählt davon im Angriff*" ("Og fortæller om det i *Der Angriff*").

Denne medalje fangede en flygtig, men slående realitet: Nazistiske embedsmænd og zionistiske ledere delte en interesse i jødisk emigration til Palæstina. Nazisterne ønskede et Tyskland *judenrein* (frit for jøder); zionisterne ønskede at befolke deres fremtidige stat. Deres samarbejde, pragmatisk og opportunistisk, blomstrede i 1930'erne.

Kontekst: Europæiske nationalismen og jødisk udelukkelse

Det 19. århundrede var vidne til opkomsten af **etno-nationalisme** – troen på, at hvert folk (defineret af etnicitet, sprog og "blod") bør leve i sin egen stat. Dette var det ideologiske brændstof for foreningerne af Italien og Tyskland og de nationalistiske opstande i Østrig-Ungarn og Det Osmanniske Rige.

Minoritetsgrupper led under denne nye orden:

- **Romani (sigøjnere)** blev forvist, stereotypiseret og senere målrettet til udryddelse under nazisterne.
- **Polakker** blev undertrykt af germanisering i Preussen og russificering i det tsaristiske imperium.
- **Tjekkere, slovakker, ukrainere, sydslaver** blev undertrykt i Østrig-Ungarn.
- **Armeniere** blev massakreret og udsat for folkedrab i Det Osmanniske Rige.
- **Baskere, katalanere, bretonere, korsikanere** blev undertrykt i Spanien og Frankrig.
- **Sorber, danskere, finner, baltere** blev assimileret eller undertrykt under preussisk eller russisk styre.

De fleste af disse grupper reagerede ved at kæmpe for rettigheder eller uafhængighed. Zionismen argumenterede derimod for, at løsningen på jødisk undertrykkelse ikke var lighed i Europa, men kolonisering af Palæstina.

Antisemitisme som forudsætning for zionisme

Antisemitisme var udbredt længe før nazisterne:

- **Tyskland:** Wilhelm Marr opfandt ordet "antisemitisme" i 1870'erne.
- **Frankrig:** Dreyfus-affæren afslørede dyb antisemitisme.
- **Rusland:** Pogromer (1881–1905) drev hundredtusinder i eksil.
- **Østrig:** Wiens borgmester Karl Lueger byggede sin karriere på antisemitisme.
- **Ungarn, Rumænien, Polen:** Blodfornægtelser, kvoter, pogromer.

Zionisterne tolkede antisemitisme som en bekræftelse på, at jøder ikke hørte hjemme i Europa. Herzls *Der Judenstaat* (1896) konkluderede: Antisemitisme ville aldrig forsvinde, derfor havde jøderne brug for deres egen stat.

Den zionistisk-nazistiske konvergens

Memorandum fra 1933

Den 21. juni 1933 sendte den zionistiske føderation i Tyskland (ZVfD) et memorandum til Adolf Hitler. Det erklærede:

"På grundlag af den nye stat, som har etableret raceprincippet, ønsker vi at indpasse vores fællesskab i den samlede struktur, således at også for os, i det område, der er tildelt os, frugtbar aktivitet for fædrelandet er mulig... Fordi også vi er imod blandede ægteskaber og går ind for at bevare renheden i den jødiske gruppe."

Haavara-aftalen (1933–1939)

Den 25. august 1933 underskrev Nazityskland og det jødiske agentur Haavara-aftalen ("Overførsel").

- **Mekanisme:** Tyske jøder indsatte aktiver i tyske banker; pengene blev brugt til at købe tyske varer, eksporteret til Palæstina. Emigranter modtog provenuet i Palæstina i lokal valuta.
- **Resultat:** Omkring 60.000 tyske jøder emigrerede til Palæstina under Haavara.
- **Indvirkning:** Fremmede tysk eksport og zionistisk udvikling, samtidig med at den internationale jødiske boykot blev undermineret.

Der Angriff og Mildenstein-Tuchler-rejsen

I foråret 1933 henvendte **Kurt Tuchler**, en zionistisk embedsmand, sig til SS-officeren **Leopold von Mildenstein** for at fremme emigration gennem positiv nazistisk mediedækning. Mildenstein og hans kone rejste med Tuchlerne gennem Palæstina og besøgte Tel Aviv, kibbutzer, Jezreel-dalen, Safed, Hebron og Jerusalem.

Rejsen resulterede i serien "*Ein Nazi fährt nach Palästina*" ("En nazist rejser til Palæstina"), serialiseret i *Der Angriff* fra **26. september til 9. oktober 1934**.

"Ein Nazi fährt nach Palästina" (1934)

Hver del indeholdt fotos af zionistiske bosættelser og pionerer. Nedenfor er udvalgte uddrag.

Del 1 – *Aufbruch nach Erez Israel* (26. september 1934)

“På Berlins station steg jødiske unge om bord på toget. De sang hebraiske sange, deres stemmer fyldt med optimisme. De råbte deres farvel: *Shalom!* ... Det var kaldet fra et folk, der satte ud for at bygge på ny.”

Del 2 – *Ankunft in Haifa* (27. september 1934)

“I Haifas havn trængtes arabiske bærere omkring, råbende og gribende efter bagagen med grådige hænder. I modsætning hertil modtog de jødiske embedsmænd på immigrationskontoret os med orden og disciplin, deres dokumenter omhyggeligt forberedt.”

Del 3 – *Tel Aviv, die jüdische Stadt* (28. september 1934)

“Her lever kun jøder, her arbejder kun jøder, her handler, bader og danser kun jøder. Byens sprog er hebraisk – et gammelt sprog, genoplivet – men byen selv er moderne og vestlig, med brede gader og attraktive butikker. Overalt rejser byggeri sig for at imødekomme den voksende befolkning.”

“Størstedelen af jøderne i Palæstina er optimistiske, hårdtarbejdende, idealistiske mennesker, der har til hensigt at bygge landet med deres egen sved – det stik modsatte af den stereotype, der normalt anvendes på jøder.”

Del 4 – *Die Kibbuzim und das Land* (29. september 1934)

“På kibbutzen arbejder hver hånd: mænd, kvinder og børn. Den sumpede jord drænes, frugtplantager plantes, lader bygges. Her fødes en ny type jøde – rodfæstet i jorden, tæt på naturen.”

Del 5 – *Ben Shemen und die Jugend* (30. september 1934)

“I ungdomskolonien Ben Shemen trænes unge pionerer ikke kun i studier, men også i arbejde. De dyrker jorden, passer husdyr og marcher med disciplin. I deres øjne skinner fremtidens ånd.”

Del 6 – *Die Jesreel-Ebene* (1. oktober 1934)

“I Jezreel-dalen mødte jeg Ben-Gurion, en leder blandt bosætterne. Omkring os er det, der engang var sump og vildmark, blevet til frugtbart landbrugsland. Bosætterne her lever kommunalt, deler alt, med overbevisningen om, at de skaber en ny nation.”

Del 7 – *Arabische Düfte* (2. oktober 1934)

“Nogle gamle kvinder sidder over for mig. De meget gamle er ikke længere tilslørede, skønt man skulle ønske, de var... og disse beskidte børn. Bussen gynger elendigt. En lille pige bliver køresyg. Der var allerede arabiske lugte omkring os, men nu bliver it'det uudholdeligt. Også vi stikker hovederne ud af vinduet.”

Del 8 – *Safad und der Norden* (3. oktober 1934)

“I Safed er stemningen spændt. Arabere demonstrerer mod finner, vifter med næver og råber. Jøderne i deres lille kvarter bliver bag bevogtede døre. Her ser man tydeligt: Araberen modstår fremskridtet.”

Del 9 – *Hebron und die Vergangenheit* (4. oktober 1934)

“Vi passerede gennem den udbrændte jødiske kvarter i Hebron. Ruinerne stod som en påmindelse om de blodige dage i 1929, da den arabiske pøbel angreb deres naboer. Sten sortnede af ild, tomme huse, stilhed hvor jødisk liv engang blomstrede.”

Del 10 – *Jerusalem und die heiligen Stätten* (5. oktober 1934)

“Ved Grædemuren mumlede jøderne bønner. Arabere gik forbi og hånede, råbte og spottede, forstyrrede deres hengivenhed. Om aftenen deltog jeg i en sammenkomst af jødiske forfattere i Jerusalem – en salon fyldt med samtale, hvor gammel tradition mødte ungdommelig fornyelse.”

Del 11 – *Die Zukunft des Landes* (6. oktober 1934)

“Palæstina har kapacitet til at tage imod mange flere tusinde. De fremskridt, der allerede er opnået, viser, hvad der kan gøres, når idealisme og arbejde forenes. Men briterne tøver, af frygt for uroligheder, og araberne bliver rastløse.”

Del 12 – *Eine Lösung der Judenfrage?* (9. oktober 1934)

“I Palæstina finder det jødiske spørgsmål sin løsning. Her bliver jøden produktiv, kreativ, knyttet til jorden. Det problem, der tynger Europa, finder helbredelse i Erez Israels jord.”

Fra Mildenstein til Eichmann

I 1935 sluttede Adolf Eichmann sig til Mildensteins afdeling. Han studerede Herzls *Der Judenstaat*, lærte hebraisk og jiddisch og beskrev sig selv som en “zionist” – ikke af overbevisning, men som et middel til at fremme emigration som løsningen på “det jødiske problem”.

Evian, emigrationens fiasko og radikalisering

I juli 1938 samlede Evian-konferencen 32 lande for at diskutere jødiske flygtninge. De fleste nægtede at øge immigrationskvoter; kun Den Dominikanske Republik tilbød land til 100.000, skønt kun få hundrede blev bosat.

Nazistisk propaganda glædede sig: "Jøder til salg – ingen vil have dem." Zionistiske delegerede fokuserede udelukkende på Palæstina og afviste andre destinationer. Emigrationens fiasko bidrog til nazisternes skift fra udvisning til udryddelse.

Eichmann-Haganah-kontakten

I 1937 mødte Haganah-agenten Feivel Polkes Eichmann og Herbert Hagen. Polkes anmodede om våben og nazistisk assistance mod briterne og fremstillede Storbritannien som en fælles fjende. Eichmann og Hagen rejste til Palæstina under falske identiteter, blev udvist af briterne og mødte Polkes igen i Kairo. Ingen aftale blev nået, men episoden illustrerer begge parter pragmatisme – og desperation.

Fortidens skygger

Før folkedrabet omfattede nazistisk politik:

- **Systematisk ekspropriation** (arisering af jødisk ejendom).
- **Tab af statsborgerskab** (Nürnberg-lovene).
- **Dobbelt retssystemer** (jøder vs. ariere).
- **Vilkårlig tilbageholdelse** (tidlige lejre).

Observatører bemærker strukturelle paralleller i Israel/Palæstina i dag: ekspropriation af jord, nægtelse af statsborgerskab, separate retssystemer for bosættere og palæstinensere og administrativ tilbageholdelse.

Konklusion: To ansigter af racenationalisme

Zionisme og nazisme, selvom de var modsat i udfald, delte en fælles ramme: Begge var etno-nationalistiske projekter, der afviste assimilation, forherligede adskillelse og definerede identitet biologisk.

Der Angriff-medaljen med sit hagekors og Davidsstjerne er mere end en samlerkuriositet – den er en påmindelse om, at europæisk antisemitisme ikke blev løst i Europa, men eksporteret til Palæstina, hvor palæstinenserne blev ofre for en "løsning" udtænkt af to racenationalistiske ideologier.

Referencer

- *Der Angriff* (Berlin), numre 226–237 (26. september–9. oktober 1934).
- Zionistiske Føderation i Tysklands memorandum til Adolf Hitler, 21. juni 1933.
- Haavara-aftalen, 25. august 1933.
- Optegnelser fra Evian-konferencen, juli 1938.
- Eichmanns vidnesbyrd (Jerusalem-processen, 1961).

- Boas, Jacob. *En nazist rejser til Palæstina og fortæller om det i Der Angriff*. History Today, 1980.
- Brenner, Lenni. *Zionisme i diktatorernes tidsalder*. London: Croom Helm, 1983.
- Black, Edwin. *Overførselsaftalen: Den dramatiske historie om pagten mellem Det Tredje Rige og det jødiske Palæstina*. New York: Macmillan, 1984.
- Nicosia, Francis. *Det Tredje Rige og Palæstina-spørgsmålet*. Austin: University of Texas Press, 1985.
- Segev, Tom. *Den syvende million: Israelere og Holocaust*. New York: Hill and Wang, 1991.
- Cesarani, David. *Eichmann: Hans liv og forbrydelser*. London: Heinemann, 2004.
- Laqueur, Walter. *En historie om zionisme*. London: Tauris, 2003 [oprindeligt 1972].
- Longerich, Peter. *Holocaust: Nazistisk forfølgelse og mord på jøder*. Oxford: OUP, 2010.